

7.2.2023

Muonion kunta
Puthaanrannantie 15
99300 Muonio

kirjaamo(at)muonio.fi
katri.rantakokko(at)muonio.fi

Lausuntopyyntö 13.1.2023

KUKASLOMPOLON ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS, KAAVAEHDOTUS

Muonion kunta on pyytänyt lausuntoa otsikossa mainitun asemakaavan muutoksen ja laajennuksen ehdotuksesta. Kaava-alue sijaitsee Muonion kunnassa Kukaslompolon alueella noin 3-4 kilometriä Kolarin kunnan puolella sijaitsevan Äkäslompolon palveluista pohjoiseen ja noin 54 kilometriä Muonion kuntakeskuksen palveluista kaakkoon.

Kaavaselostusehdotuksen mukaan kaava-alueen pohjoisosaan, jossa on voimassa ennestään ranta-asemakaava, on tavoitteena mahdollistaa matkailuun tarkoitettujen vapaa-ajan asuntojen ja niitä palvelevien huoltorakennusten sekä liikuntahallin, asuntovaunalueen ja rantasaunan rakentaminen suunnittelualueen osalle. Kaava-alueen eteläosa, jossa ei ole ennestään voimassa asemakaavaa tai ranta-asemakaavaa, on tarkoitus asemakaavassa osoittaa yleiskaavan mukaisesti osittain loma-asumiseen.

Lausuttavina ovat 13.1.2023 päivätyt asemakaavaehdotus määräykseen ja merkintöineen sekä siihen liittyvä kaavaselostusehdotus liitteineen. Kaavaa koskeva 1. viranomaisneuvottelu on pidetty 15.4.2021. Lapin ELY-keskus antoi kaavan valmisteluaineistosta lausuntonsa 24.3.2022. Kaavaehdotuksessa on huomioitu Lapin ELY-keskuksen valmisteluaineistosta antama lausunto valtakunnallisten alueidenkäyttövoittojen, luontoympäristön, pohja- ja hulevesiasioiden, liikenteen ja vuorovaikutuksen osalta. ELY-keskus toteaa kaavaehdotuksesta seuraavaa:

Kaavamerkinnot ja -määräykset

ELY-keskus toistaa valmisteluaineistosta antamansa lausunnon kaavamerkintöjen osalta ja toteaa, että MRL 55 §:n mukaan asemakaavakartalla osoitetaan mm. rakentamisen määrää sekä rakennusten sijoitusta. Kaavamerkinnot ja -määräykset täsmentävät kaavan oikeudellisia vaikutuksia ja niiden avulla voidaan merkittävästi vaikuttaa ympäristön laatuun. Siksi kaavamerkintöjen tulisi olla mahdollisimman yksiselitteisiä ja tulkin- taepäselvyyksien välttämiseksi kaavamerkinnoissa olisi syytä käyttää

ympäristöministeriön asemakaavamerkinnät ja -määräykset -oppaan (opas 12) mukaisia merkintöjä.

Kaavaehdotuksessa on edelleen osoitettu matkailua palvelevien rakennusten korttelialueet (RM) 13 ja 14, joiden rakennuspaikalle rakennettavien lomarakennusten enimmäismäärä, kunkin rakennuksen kerrosalan enimmäismäärä neliömetreinä sekä rakennusten yhteenlasketun enimmäiskerrosalan neliömetrimäärä on osoitettu lukusarjalla. ELY-keskus toistaa kaavan valmisteluaineistosta antamansa lausunnon ja toteaa, että kyseinen merkintätapa jättää rakennuslupavaiheeseen paljon tulkinnanvaraa.

ELY-keskus toteaa, että MRL:n 55 § mukaisesti tulisi harkita tarkempaa rakentamisen sijoittumisen ohjaamista ja rakennusoikeuden jakamista kortteliin osoitettaville ohjeellisille tonteille/rakennuspaikoille. Lisäksi ELY-keskus toteaa, että rakennusoikeuden määrä tulisi osoittaa yksiselitteisesti, joten kaavakartan selkeyden ja luettavuuden vuoksi olisi hyvä, jos rakennusoikeus kuvattaisiin kaava-alueella yhdenmukaisesti käyttämällä merkintänä kerrosalaneliömetrejä osoittavaa lukua.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan edellä mainitun ympäristöministeriön oppaan mukaisesti liikuntahallin osoittamiseksi sopivampi kaavamerkintä olisi liikuntahallin koosta ja käyttötarkoituksesta riippuen joko urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YU) tai urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU). Kaavaehdotuksessa osoitettu erityisalueita kuvaava E-1-kaavamerkintä viittaa oppaan mukaan moottoriurheilu- tai ravirata-alueisiin. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan E-1-merkinnän käyttö urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueena on harhaanjohtava.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet hydrogeologi Anne Lindholm (pohjavedet), johtava vesitalousasiantuntija Niina Karjalainen (tulvat) ja ympäristötarkastaja Paula Tarkka (jätevedet) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta sekä liikennejärjestelmäasiantuntija Tarmo Oikarinen (liikenne) liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Olli Rönkä ja ratkaissut ylitarkastaja Hannu Raasakka.

Tämä asiakirja LAPELY/596/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/596/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Raasakka Hannu 07.02.2023 14:42

Esittelijä Rönkä Olli 08.02.2023 08:10

LAPIN LIITTO

LAUSUNTO

17.2.2022

45/10.02.00/2022

Muonion kunta
kirjaamo@muonio.fi

Viite: Lausuntopyyntö 13.1.2023

Kukaslompolon asemakaavan muutos ja laajennus, ehdotusvaihe

Hankkeen kuvaus

Asemakaava koskee suunnittelualueella voimassa olevan ranta-asetuksen mukaisia kortteleita 15-20 ja 23 sekä virkistysaluetta ja liikennealuetta. Kaava-alueen pohjoisosaan, jossa on voimassa ennestään ranta-asetus, on tavoitteena mahdollistaa matkailuun tarkoitettujen vapaa-ajan asuntojen ja niitä palvelevien huoltorakennusten sekä liikuntahallin, asuntovaunualueen ja rantasaunan rakentaminen suunnittelualueen osalle. Suunnittelualueen osalle rakentamiseen osoitettu tavoitteellinen kokonaisrakennusoikeus on luokkaa 3 300 kerrosneliometriä. Kaava-alueen eteläosa, jossa ei ole ennestään voimassa asemakaavaa tai ranta-asetusta, on tarkoitettu asemakaavassa osoittamaan yleiskaavan mukaisesti osittain loma-asumiseen (RA).

Suhde maakuntakaavaan

Suunnittelualue sijaitsee 16.5.2012 lainvoiman saaneessa Tunturi-Lapin maakuntakaavassa matkailupalvelujen alueella Ylläksen matkailukeskus (RM 1406). Suunnittelualue kuuluu matkailun vetovoima-alueeseen, matkailun ja virkistykseen kohdealueeseen Levi–Ylläs–Olos–Pallas–Hetta (mv 8411).. Suunnittelualueelle on osoitettu seututie (st).

Maakuntakaavassa on annettu myös koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta sekä arvokkaiden maisema-alueiden ja luonnonympäristöjen huomioimisesta.

Suunnittelualueella on voimassa Muonion kunnanvaltuuston 10.6.2003 hyväksymä oikeusvaikutteinen Ylläksen osayleiskaava. Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa, mutta on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Lapin liitto on lausunut myös asemakaavamuutoksen ja –laajennuksen valmisteluvaiheessa 29.3.2022.

Lapin liiton näkemys

Lapin liiton virasto toteaa Kukaslompolon asemakaavan muutos- ja laajennusehdotuksen toteuttavan Tunturi-Lapin maakuntakaavan tavoitteita.

LAPIN LIITTO

Paula Qvick
suunnittelujohtaja

Lausunnon valmistelija:
Tiina Elo, ympäristöasiantuntija

Alla oleva dokumentti on digitaalisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien ja dokumenttien tiedot

Dokumentti

TLM_Lausunto_Muonio_Kukaslompolon
akm ja
laajennus_kaavaehdotus_20022023.pdf

Tiedosto

dcfcc3bc90085c8e860de5b7c58c8970fc3821c59a73c4560dae8001ac23bacd13fd
67958dbafa6e146d181f5c9b5680846a164e2308549aaa07e6f450f46e64

Tarkistesumma

Allekirjoittajat

Allekirjoitus

Teija Ylimartimo
Allekirjoitustapa: Yritys

20.2.2023

Päivämäärä

Titta Liisa Susanna Kallio-Seppä

Nimi

Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc

20.2.2023

Päivämäärä

Dokumenttien aitouden varmentaminen

Prosessin luontihetkellä kaikista allekirjoitukseen liitetyistä dokumenteista on laskettu tarkistesumma SHA-512 algoritmilla. Varmennuslinkki ohjaa sivulle jossa voitte selvittää onko hallussanne oleva dokumentti sama joka prosessiin on alun perin liitetty ja se jonka olette allekirjoittaneet.

<https://turva.tornio.fi/verify.cgi?link=TzEdzpqxlxgkje1WuXGWEc4Yg4V6JOOFXM33LubyNRMx1pFbmM>

1640/12.03.03.00.01/2022
LAUSUNTO 20.2.2023

Muonion kunta/ Kunnanhallitus
Puthaanrannantie 15
99300 MUONIO
(kirjaamo@muonio.fi)

MUONIO, KUKASLOMPOLON ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS, KAAVAEHDOTUS

Muonion kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa kaavaehdotuksesta, joka koskee Kukaslompolon asemakaavan muutosta ja laajennusta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu muun muassa kaavaehdotus, kaavaselostus, osallistumis- ja arviointisuunnitelma, vastineet valmisteluvaiheen lausuntoihin (Nosto Consulting Oy, 11.10.2022) sekä arkeologinen selvitys (Heilu Oy, 31.8.2022). Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo arvioi kaavan laatimista rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta. Museo on lausunut kaavan valmisteluvaiheen aineistosta 31.3.2022.

Asemakaavan muutoksen ja laajennuksen tavoitteena on mahdollistaa matkailuun tarkoitettujen vapaa-ajan asuntojen ja niitä palvelevien huoltorakennusten sekä liikuntahallin, asuntovaunualueen ja rantasaunan rakentaminen suunnittelualueen osalle kaava-alueen pohjoisosaan, jossa on voimassa ennestään ranta-asemakaava. Kaava-alueen eteläosa on tarkoitettu asemakaavassa osoittamaan yleiskaavan mukaisesti loma-asumiseen (RA). Aiemmin rakentamattomalle kaava-alueelle on osoitettu rakennusoikeutta yhteensä 4710 k-m².

Arkeologinen kulttuuriperintö

Tornionlaakson museo edellytti lausunnossaan 31.3.2022 arkeologista inventointia suunnittelualueella. Inventointi tehtiin kesällä 2022 (Heilu Oy, 31.8.2022). Uusia muinaisjäänneksiä ei havaittu inventoinnissa. Pieni osa kaavasta, johon suunnitellaan osoitettavaksi loma-asuntotontteja, jäi inventoinnissa tutkimatta. Tämän alueen arkeologinen potentiaali on alhainen. Lidar- ja vinovalovarjostekarttojen perusteella kyseisellä alueella ei ole luontaisesta poikkeavia rakenteita. Arkeologisen kulttuuriperinnön puolesta alueen tiedot ovat riittävät.

Maisema ja rakentamisen sopeuttaminen ympäristöön

Tornionlaakson museo kiinnitti valmisteluvaiheen lausunnossaan huomiota muun muassa rakentamisen sopeuttamiseen ympäristöönsä sekä rakentamattomien alueiden säilyttämiseen luonnontilaisena. Kaavan valmisteluvaiheen jälkeen kaavassa osoitettuja korttelialueita suunnittelualueen pohjoisosassa on vähäisessä määrin tiivistetty ja kaavan yleisiin määräyksiin on lisätty määräyksiä liittyen muun muassa

kaava-alueen ja rakennuspaikkojen rakentamiseen, rakentamisen sopeuttamisesta ympäristöön, alueen piha- ja ulkovalaistukseen, maaperän radoniin, hulevesiin sekä poronhoitolain takaamaan porojen vapaaseen laidunnusoikeuteen poronhoitoalueella.

Voimassa olevassa ranta-asemakaavassa suunnittelualueen pohjoisosaan on osoitettu *retkeily- ja ulkoilualue, joka säilytetään luonnontilaisena aarnialueena*. Kaavamuu- toksessa kyseiselle alueelle on osoitettu autopaikkojen korttelialuetta, asuntovaunu- alueita ja urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue liikuntahallille. Kaa- van yleismääräyksissä tulisi museon näkemyksen mukaan ohjata myös näiden asun- tovaunu- ja paikoitusalueiden korttelialueiden maanpinnan käsittelyä puustoa ja kas- villisuutta säilyttäväksi, jotta laajoilta paljailta alueilta välttyttäisiin.

Tornionlaakson museolla ei ole muilta osin huomautettavaa Kukaslompolon asema- kaavan laajennuksen kaavaehdotuksesta.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologi Annemari Tranberg.

Titta Kallio-Seppä
Museonjohtaja

Teija Ylimartimo
Rakennustutkija

Tiedoksi Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu -yksikkö
Lapin ELY-keskus, Maankäyttö ja ympäristövaikutukset

Muonion kunta
c/o kunnanhallitus
Puthaanrannantie 15, 99300 Muonio
kirjaamo@muonio.fi.fi

LAUSUNTO 18.01.2023

Kukaslompolon asemakaavan muutos ja laajennus, Asiatunnus: MUODno-2020–139

Muonion Kukaslompolon asemakaavan laajennus koskien ranta-asemakaavan kortteleita 15–20 ja 23 sekä virkistysaluetta ja liikennealuetta, tulee määrittää Tunturi-Lapin Vesi Oy:n toiminta-alueeksi. Toiminta-alueen vahvistaa tällä alueella Muonion kunta. Toiminta-alueen on oltava mahdollisimman yksiselitteinen (HE vesihuoltolaiksi 85/2000). Toiminta-alue rajataan pääosin kiinteistöjen rajoja myöten. Toiminta-alueeseen voidaan sisällyttää kiinteistöjä, joiden pinta-alasta ainoastaan osa kuuluu toiminta-alueeseen. Rajaus tulee tällöinkin tehdä mahdollisimman yksiselitteisesti ja esittää kartalla. Toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön on liityttävä toiminta-aluepäätöksen mukaisesti vesihuoltolaitoksen verkostoihin. Toiminta-alueen rajaus tulee tehdä ennen verkostojen rakentamista. Vesihuoltolain 6, 7 ja 8 §:n mukaan alueelle, jossa toteutuu vesihuollon järjestämisvelvollisuus eikä vesihuoltoa voida muilla tavoin toteuttaa, tulee vahvistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-alue, mikäli toiminta-alueen vahvistamiselle vesihuoltolaissa esitetyt muut edellytykset ja vaatimukset täyttyvät. Toiminta-alueen tulee olla sellainen, että vesihuoltolaitoksen voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja muuten asianmukaisesti.

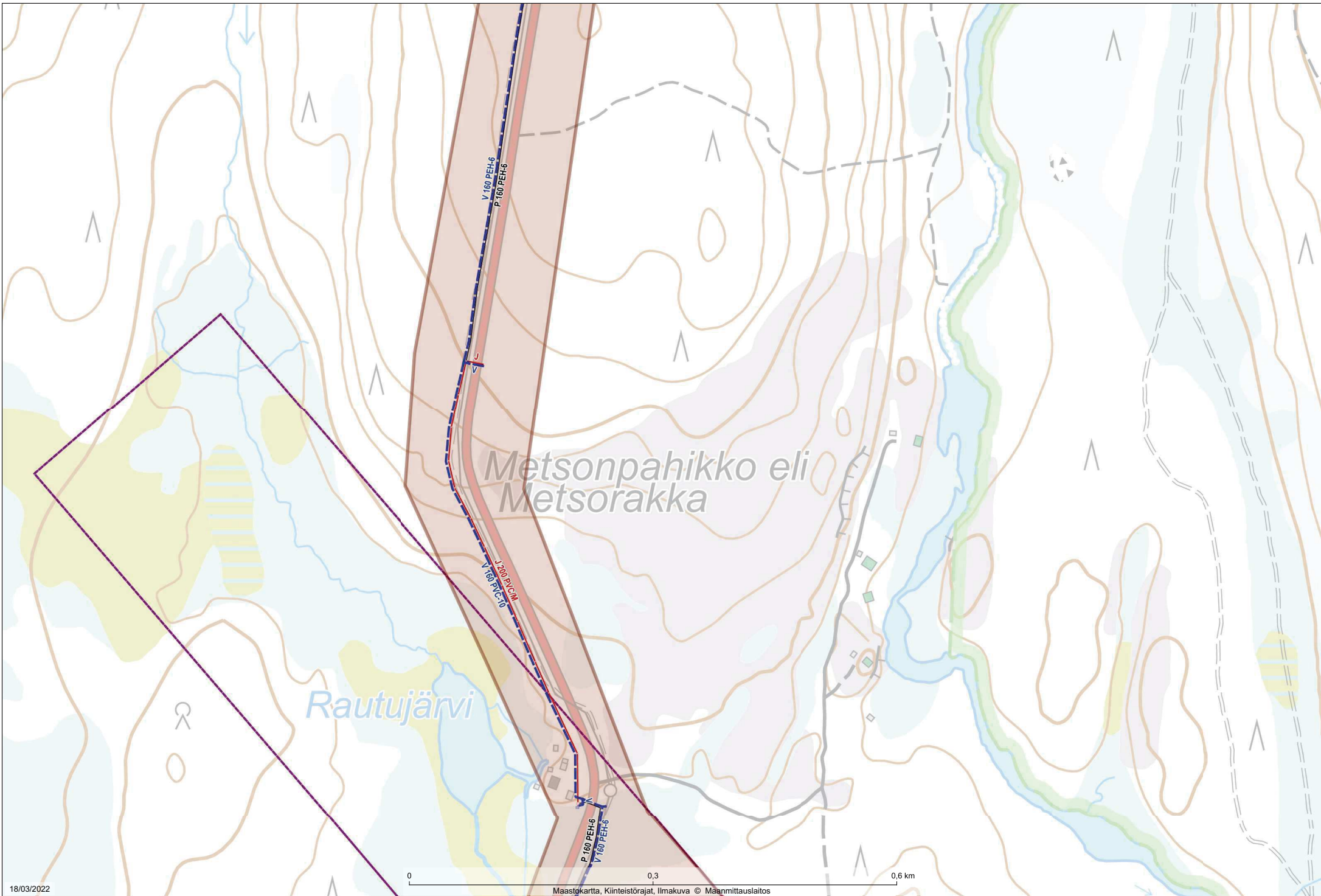
Tunturi-Lapin Vesi Oy esittää, että kaavan laatija tekee suunnitelma-alueelle maaperätutkimuksen selvittääkseen, onko alueella esim. kalliota, joka voisi tehdä kohteesta poikkeuksellisen rakennettavan mm. vesihuollon kannalta ja mahdollisesti näin ollen synnyttäisi poikkeuksellisen suuret rakentamiskustannukset, jotka tulisi huomioida heti alkuvaiheessa mm. alueellisella liittymismaksulla.

Pyydämme ystävällisesti huomioimaan lisäksi asemakaavaa laadittaessa toiminta-alueellamme olevat valmiit kunnallistekniikka rakennelmamme ja niiden sijainnit, jotta suunnitteilla oleva kaava-alue voitaisiin liittää näihin olemassa oleviin rakenteisiin järkevästi. Tämä on edellytys, että suunnitteilla olevalle asemakaava alueelle voidaan varmistaa tarvittava kunnallistekniikka rakennelmat tarkoituksenmukaisesti, niin teknisesti kuin kustannustehokkaastikin. Kaavassa on osoitettava ja varattava riittävä aluevaraus vesihuollon rakentamiseen sekä osoitettava suoraan lupa sijoittaa vesihuoltorakennelmat suunnittelualueelle. Ohessa linjakarttaote suunnitelma-alueesta, jossa näkyy tämänhetkinen tilanne linjojen osalta muutosalueella.

Onnistuneen lopputuloksen varmistamiseksi on kunnallistekniikka tarkoituksenmukaisinta rakentaa samassa yhteydessä muun infran (tiet ja sähkön) kanssa. Ennen vesihuoltolaitoksen hankkeeseen ryhtymistä, on vesihuoltolaitoksen tehtävä varaus hankkeelle vuosittaisessa investointiohjelmassaan. Tämän lisäksi on varatta aikaa myös vesihuollon suunnittelemiselle sekä sopimuksen tekemiselle rakentamisesta, että itse rakentamiselle.

Kaava-alueelle rakennettavan vesihuollon synnyttämän maan arvon nousun ensisijaisena hyödyn saajana on joku muu kuin alueella toimiva vesihuoltolaitos. Tästä syystä hankkeen varmistamiseksi ja yleisesti hyväksytyyn toimintatavan mukaisesti, arvonnousun ensisijainen hyödynsaaja (hankkeeseen ryhtyvä), erilliseen sopimukseen perustuen, on lähtökohtaisesti velvollinen aina rahoittamaan vesihuoltoa jo rakennusvaiheessa.

Ystävällisin terveisin!
Mikael Mannersuo
toimitusjohtaja
Tunturi-Lapin Vesi Oy
P. 040 556 2134
mikael.mannersuo@tunturilapinvesi.fi
www.tunturilapinvesi.fi

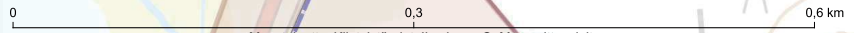
Metsonpahikko eli
Metsorakka

Rautujärvi

V 160 PEH-6
P 160 PEH-6

V 120 PVC-0
V 160 PVC-0

P 160 PEH-6
V 160 PEH-6

18/03/2022

Maastokartta, Kiinteistörajat, Ilmakuva © Määmittauslaitos

1:4 000

Tunturi-Lapin Vesi Oy
Aineiston oikeellisuus tarkistettava tiedon tuottajalta

Muonion kunta
Kunnanhallitus
kirjaamo@muonio.fi

LAUSUNTO

20.2.2023

Dnro 061 /2023

Lausuntopyyntöne 13.1.2023.

KUKASLOMPOLON ASEMAKAAVA

Muonion kunta pyytää lausuntoa Kukaslompolon asemakaavaehdotuksesta.

Muonion kunta valmistelelee Kukaslompolon asemakaavan muutosta ja laajentamista. Alue sijoittuu Kolarin kunnan Äkäslompolon kylän pohjoispuolelle, noin 3-4 km etäisyydelle. Alueella on voimassa Muonion kunnan vuonna 2003 hyväksymä Ylläksen osayleiskaava. Kaava-alueen pohjoisosaan, jossa on voimassa ennestään ranta-asemakaava, on tavoitteena mahdollistaa matkailuun tarkoitettujen vapaa-ajan asuntojen ja niitä palvelevien huoltorakennusten sekä liikuntahallin, asuntovaunalueen ja rantasaunan rakentaminen suunnittelualueen osalle. Suunnittelualueen osalle rakentamiseen osoitettu tavoitteellinen kokonaisrakennusoikeus on luokkaa 3 300 kerrosneliömetriä. Kaava-alueen eteläosa, jossa ei ole ennestään voimassa asemakaavaa tai ranta-asemakaavaa, on tarkoitus asemakaavassa osoittaa yleiskaavan mukaisesti osittain loma-asumiseen (RA). Muu kaava-alue on ehdotuksessa osoitettu pääosin virkistys

Kaava-alue sijoittuu kokonaan Muonion paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle. Kaava-alue sijoittuu valtion maille. Muonion paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 6 000 ja poronmistajia on 126. Porotalous on merkittävä elinkeino Muonion kunnassa. Alueen poronhoito perustuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen hyödyntämiseen ja porojen luontaiseen laidunkiertoon. Poronhoito on merkittävä sidostoimiala alueen vahvalle matkailulle ja se työllistää merkittävästi myös jalostuksen kautta.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoitolaki (848/1990) (PHL) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoitolaki turvaa elinkeinon aseman ja säättää poronhoidolle sen perusedellytyksen, vapaan laidunnusoikeuden (PHL 3 §): ”Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.” Muonion paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Maan luovuttaminen tai vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Muonion paliskunnan kanssa on järjestetty poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu. Paliskunnan kanssa on aiottu jatkaa neuvottelua, kun kaavan hankkeesta vastaavan kanssa on keskusteltu alueen yksityiskohdista ja yhteensovittamisesta poronhoidon kanssa. Uutta neuvottelua ei ole järjestetty. Paliskunta on kaavan alkuvaiheessa ollut mukana yhdessä yleisemmässä kaavaneuvottelussa kaavan valmistelun aikana.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa määrätään kaavan yleismääräyksissä: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asian osaisen paliskunnan kanssa.” Tätä määräystä ei tunnisteta kaavaselostuksessa, eikä oteta huomioon kaavamuutoksessa. Alueella on voimassa osayleiskaava, joka on vuodelta 2003. Asemakaavan kaavaselostuksessa ei mainita mahdollisia poronhoidon turvaamista edellyttäviä kaavamääräyksiä yleiskaavassa, ja kaavan laatijan vastineen mukaan sellaista ei ole.

Maankäyttö ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaan asemakaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). MRL 54 §:n mukaan ”Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. --- Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. ---” Muonion paliskunnan osakkailla on alueella voimassa erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jolle ei saa asemakaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Suunnittelualue on tärkeää poronhoidon laidun- ja toiminta- aluetta ja poronhoidon turvaaminen alueen asemakaavoituksessa on välttämätöntä.

Tuore vuosikirjaratkaisu korkeimmasta hallinto-oikeudesta (KHO:2023:12) lähes vastaavasta kaavatilanteesta vahvistaa, että kunta voi toteuttaa maakuntakaavan ohjausta poronhoidolle kriittisille alueille kaavoittaessaan ja ottaa huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja turvata poronhoidon toimintaedellytykset jättämällä kaavoittamatta poronhoitoa häiritsevää toimintaa (ko. tapaus koski loma-asuntoja kriittisellä joen ylityspaikalla). Maakuntakaavan ohjaus koskee lausuttavana olevassa asemakaavassa kaavamuutosaluetta.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Muonion paliskunnan alueella on erittäin paljon muuta maankäyttöä, jotka vaikuttavat paliskunnan poronhoidon harjoittamisen mahdollisuuksiin: mm. matkailutoiminta Ylläksellä, Oloksella, Pallaksella ja muualla paliskunnan alueilla, taajamat, autojen kylmättestausalueet, metsätalous, tuulivoima sekä suljettu ja uudelleen avattavaksi suunniteltu kaivostoiminta Hannukaisessa ja Rautuvaarassa. Paliskunta on joutunut väistämään ja sopeutumaan eri tavoin, eikä sillä ole enää varaa menettää luonnontilaisia alueita uusille maankäyttäjille.

Asemakaavalla osoitetaan alueita matkailulle ja lomarakentamiselle, jotka ovat tällä hetkellä rakentamattomia. Kaavan toteuttamisen vaikutukset poronhoitoon ovat matkailun aiheuttamia suoria ja epäsuoria vaikutuksia. Muu maankäyttö aiheuttaa aina erilaisia haitallisia vaikutuksia poronhoidolle. Laidunalueet vähenevät suoraan rakentamisen alle ja pirstoutuvat pienempiin osiin, jolloin niiden käytettävyys muuttuu. Matkailun vaatimat reitit pirstovat poronhoidon toiminta-alueita ja aiheuttavat häiriötä laajemmalle varsinaisen rakennetun keskuksen ympäristöön. Ihmistoiminnan lisääntyessä porojen laidunnus siirtyy rauhallisemmille alueille sen aiheuttaman häiriön vuoksi (= epäsuora laidunmenetys). Rakentaminen väärään paikkaan voi johtaa sellaisiin estevaikutuksiin, että laajojakin alueita jää käyttökelvottomaksi. Laidunalan vähentyessä jäljelle jääville alueille kohdistuu suurempi laidunnuspaine ja ne kuluvat entisestään. Lisäksi poronhoitotoiminta voi vaikeutua ja poronhoidon rakenteita jäädä käyttökelvottomiksi tai vaikeasti käytettäviksi. Poroja ei voida kuljettaa tokkana mistä tahansa, vaan se vaatii alueen, josta poro kulkee luontaisesti mielellään ja missä ei ole häiriötä hajottamassa tokkaa. Muun muassa tällaisten vaikutusmekanismien kautta uusi matkailurakentaminen ja ihmistoiminta heikentävät porolaitumien kuntoa ja porotalouden kannattavuutta: karjan tuotto heikkenee ja kustannukset, mm.

lisätyöstä ja -ruokinnasta, infran rakentamisesta ja suunnittelusta kasvavat. Poroahoito voidaan joutua järjestämään kokonaan uudelleen, mikä on kallista ja vie aikaa.

Kaavalla on merkittävä vaikutus koko paliskunnan eteläisen osan toimivuuteen poroahoidossa. Kaava-alue sijoittuu Muonion paliskunnan tärkeälle syys- ja talvilaidunalueelle. Kaava-alue on myös paliskunnan rykimäaluetta, eli lisääntymisaluetta, ja siellä laidunnusrauhan säilyttäminen on erityisen tärkeää.

Alue on hyvää kangasmaata, missä on runsaasti porojen tärkeintä syysravintoa, sieniä sekä talviravintoa eli jäkäliä ja varpuja. Poroja myös lisäruokitaan maastoon joen molemmin puolin keskitalven aikana. Merkittävän suuri osa paliskunnan poroista, noin 2000 poroa, laiduntaa kaava-alueella ja sen ympäristössä syksyllä ja talvella. Kaavassa rakentamista aiotaan laajentaa luonnontilaisille alueille. Tämä vie suoraan porojen syys- ja talvilaitumia sekä rykimäaluetta. Rakentaminen myös todennäköisesti houkuttaa alueelle muuta toimintaa tulevaisuudessa, ja voi johtaa matkailun reittiverkoston laajenemiseen Äkäsjoen länsipuolen porojen tärkeille talvilaitumille. Rakentaminen on myös sen tyyppistä (esim. asuntovaunualue), että on varmaa, että se houkuttelee alueelle kelkkailevia turisteja, sillä alueen lähellä kulkee kelkkareitti. Luvaton kelkkailu ”umpisella” lisääntyy, minkä myötä alueen rauhallisuus menetetään ja alueelle tulee jälkiä, joita pitkin laidunnusrauhan menettävät porot kulkevat pois alueelta. Poiskulkevien porojen paimentaminen ja autolla hakeminen lisää työtä ja kustannuksia.

Äkäsjoen kanjonin törmät ovat jyrkät ja joen yli ei pääse mistä tahansa. Jokivarret on kaavoitettu täyteen, joten tilaa ei senkään vuoksi ole. Kaava-alueeseen sen itäpuolella rajautuen sijaitseva Mettokoski on luontainen joenylityspaikka poroille ja muille luonnoneläimille. Kaavassa suunniteltu toiminta katkaisee porojen luontaisen laidunkiertoreitin, joka johtaa kesälaidunalueelta syys- ja talvilaitumille ja toisin päin. Kaava-alueen ja Äkäsjoen itäpuolella, sijaitsee paliskunnan Nilivaaran erotusaitapaikka. Kaavan mahdollistamana ollaan rakentamassa matkailupalveluita suoraan porojen kuljetusreitille Nilivaaran erotusaitaan. Aitapaikat rakennetaan aina sinne, mihin porot luontaisesti kerääntyvät tai mihin niitä voidaan kuljettaa tokkana ilman luontaisia esteitä. Kuljettaminen on erittäin herkkää ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle: liike, ääni tai jopa haju token edessä hajottaa sen ja porot leviävät laajasti ympäristöön. Tällöin ne pitää koota uudelleen ja käyttää enemmän työvoimaa tai aikaa, mikä tarkoittaa kustannuksia paliskunnalle. Vastaavaa token kuljetusreittiä Nilivaaran aitaan ei ole jyrkkätörmäisen Äkäsjoen varrella. Kaavalla suunnitellusta toiminnasta aiheutuu Muonion paliskunnalle laajempi laidun- ja toiminta-alueiden menetys kuin vain pelkkä rakennettu alue. Kun reitti kesälaidunten ja talvilaidunten väliltä hävitetään rakentamalla, toiminta käy mahdottomaksi.

Porojen laidunnusrauhan säilyttäminen on tärkeää myös siksi, että porot eivät mene alueille, missä ne voivat aiheuttaa vahinkoja (vakituinen asutus, viljelykset). Vahingoista on paliskunnalla estämis- ja korvausvastuu, mikä tarkoittaa kustannuksia ja kannattavuuden heikkenemistä. Muonion paliskunta on huolissaan siitä, että suuri määrä poroja, jopa 1000-1500, kääntyisi Äkäslompolon kylään kun ne eivät pääse Äkäsjoen yli.

Yleisesti ottaen kaavoituksen tavoitteena tulee olla rakentamisen tiivistäminen olemassa olevilla rakennetuilla alueilla. Uusia luonnontilaisia alueita ei saa ottaa rakentamisen piiriin. Matkailun kehittäminen luonnontilaiselle laidunalueelle ei ole kestävä. Kaavan mukaisella rakentamisella ei saa katkaista kriittisiä joen ylityspaikkoja, ja porojen kuljetusreittejä vaan ne on turvattava kaavaratkaisuilla rakentamattomiksi, rauhallisiksi alueiksi. Alueelle suunnitellaan urheiluhallia, jollainen on jo niin Äkäslompolossa kuin Ylläsjärvellä. Myös asuntovaunuparkki on Äkäslompolossa. Mikäli tällaisia toimintoja todella tarvitaan lisää, ne tulee suunnitella tunturikeskuksiin, ei rakentamattomille hiljaisille alueille.

Kaavamääräykset ja -merkinnät

Kaavakartalle ja -määräyksiin on lisätty poronhoidon haittojen estämistä koskeva yleinen kaavamääräys sekä kaavan pohjois- ja koillisosaan päämaankäyttömerkintä VR-1, retkeily-, ulkoilu- ja poronhoitovaltainen alue, jossa kaavamääräyksen mukaan alueen käytössä on huomioitava sen tärkeys erityisenä poronhoitoalueena.

Kaavan matkailurakentamisen ja liikuntahallin kortteleita on hieman siirretty etelään ja muotoiltu, mutta niiden pohjoispuolelle jää kapeimmillaan noin 100 metrin alue ja pohjoisessa arviolta noin 100 metrin päässä kaava-alueen pohjoispuolella on olemassa olevaa matkailutoimintaa. Tästä välistä ei voida kuljettaa jopa 2000 poron tokkaa, jota ollaan viemässä joen yli, mikä vaatii erityistä rauhaa. Muuna kuin porotyöaikana alueen kautta kulkee ja sillä laiduntaa poroja. Matkailuvaunuparkin, liikuntahallin ja matkailupalveluiden alueen vieressä laidunalueen rauhallisuus ei säily ja on todennäköistä, että rauhatonmuus (kulkijat, kelkkailu ym.) lisääntyvät myös muualla lähialueella kuin kaava-alueella.

Kaavaselostuksen mukaan poronhoidon järjestämisen edellytykset olisi huomioitu vähäisellä rakentamalla jätettävällä alueella ja määräämällä alueen tärkeydestä. Kaavassa osoitettua rakentamista ei kuitenkaan olla juurikaan siirretty pois porojen kulku- ja kuljetusreitiltä, joten kaavalla ei huomioida poronhoidon järjestämisen edellytyksiä. Kaavaselostuksen mukaan poronhoidon edellytyksiä säilytetään sillä, että rakentamista osoitetaan tiiviisti pohjoispuolisen rakennetun alueen kanssa, mikä on ristiriitaista, sillä juuri näiden kahden alueen väliin ja nyt osoitettavan rakentamisen alle jää poronhoidolle kriittisen tärkeä kulku- ja kuljetusreitti. Eteläisempi kaava-alue on jyrkkärinteistä ja vaihtelevaa louhikoista maastoa, mistä ei poroja voi kuljettaa tokalla. Toisaalta poroja laiduntaa eteläisellä kaava-alueella etenkin talvella, minkä käytön taas uusi asemakaavoitettava alue lomarakentamispaikkoineen vaarantaa.

Selvitysten riittävyys

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). Poronhoidon nykytilaa ja toimintaa kaava-alueella ja sen vaikutusalueella ei kuvata lainkaan kaavaselostuksessa. Kaavan vaikutuksia poronhoidolle arvioidaan lyhyesti, mutta olemme eri mieltä sen päätelmistä.

Lopuksi

Kunnan on kaavoittaessaan otettava huomioon MRL 54 §:n mukaisesti asemakaavan sisältövaatimukset. Kaavaa laadittaessa ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa alueen oikeudenhaltijalle. Kaavaratkaisussa on huomioitava maakuntakaavan ja yleiskaavan ohjaus.

Muonion paliskunta katsoo, että kaavan mukaisella toiminnalla aiheutettaisiin huomattavaa haittaa (PHL 2.2 §) alueen poronhoidolle, mikä on poronhoitolain vastaista. Kaavaratkaisu ei turvaa poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytyksiä. Tästä syystä paliskunta vastustaa kaavan hyväksymistä. Paliskuntain yhdistys yhtyy näkemykseen.

Muonion paliskunnan kanssa ei ole riittävästi neuvoteltu PHL 53 §:n mukaisesti asemakaavan valmistelun aikana. Paliskunnan kantaa on kysytty yleisessä kaavaneuvottelussa, mutta sen näkemyksiä ei ole otettu huomioon. Kaavasta on käyty lisäksi yksi PHL 53 §:n mukainen neuvottelu, jossa sovittiin, että neuvotteluita jatketaan. Näin ei ole tapahtunut. Neuvotteluita tulee käydä siten, että niillä on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa kaavaan.

Paliskuntain yhdistys pyytää lähettämään lausuntovastineen osoitteeseen kirjaamo@paliskunnat.fi.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao

Muonion kunta

Lausunto

Kunnanhallitus

19.2.2023

kirjaamo@muonio.fi

Muonion paliskunnan lausunto lausuntopyyntöön 13.1.2023:

Kukaslompolon asemakaavan muutos ja laajentaminen;

Edellisessä Muonion paliskunnan lausunnossaan kertomat asiat eivät ole muuttuneet eikä kaavan edellisen lausuntokerran jälkeinen suunnittelu ole antanut tilaa poronhoidolle käytännössä ollenkaan. Kaava haittaa merkittävästi Muonion paliskunnan mahdollisuuksia laitumien kestävään käyttöön sekä porojen kokoamisen helppouteen ja nopeuteen, sen ollessa keskeisellä kulku- ja kuljetuspaikalla poroille ja kaikille muillekin eläimille. Kaava vaikeuttaa porojen kuljettamista ja kokoamista, jolloin se vaatii enemmän työpäiviä ja työvoimaa paliskunnalta, kun porot täytyy kierrättää jostain pohjoisempaa yli joen ja sieltä porojen kuljettamiseen vaikeakulkuisia paikkoja pitkin Nilivaaraan. Erittäin todennäköistä on myös porojen syksyinen siirtyminen Äkäslompolon kylälle, kun porot eivät pääse siirtymään yli joen. Porot kulkeutuivat viimeksi isommassa määrin Äkäslompolon kylälle vuonna 2021, kun joen rannat olivat sellaiset, etteivät porot päässeet yli. Poroja oli tuolloin Äkäslompolon kylällä Karilassa vajaa tuhat piholla ja pelloilla. Tavallisena syksynä tätä riskiä ei ole koska yleensä porot kulkevat yli joen Mettokosken kohdalla. Kaavan toteutuminen heikentää poronhoidon edellytyksiä ja luo konfliktia poronhoidon ja muun väestön välille.

Äkäsjoen länsipuolelta alkavat Muonion paliskunnan syys- ja talvilaitumet. Aluetta on pidetty metsähallituksen ja matkailun toimesta yhteisymmärryksessä vähällä maankäytöllä, jotta poronhoidon toimintaedellytykset ovat turvattuja alueella. Alueella ei ole kelkkareitin lisäksi muuta reitistöä, eikä metsähallitus hakkaa metsiä maanmuokkausta vaativilla tavoilla. Kaava-alueelle suunnitellut asuntovaunualueet sekä muut matkailun tarpeisiin tehtävät rakennukset tuovat turistien mukana painetta reittiverkostolle ja tuovat moottorikelkkailijoita muuten rauhalliselle alueelle. Luvaton kelkkailu reittien ulkopuolella on valtava ongelma paikoittain paliskunnassa alueilla, joissa reittiverkosto on laajempi.

Huomautamme myös, että kaava-alueen välittömässä läheisyydessä Äkäsjoen toisella puolella alkavan Ylläs-Pallas Kansallispuiston luonnonsuojelullinen päätarkoitus ajaa osaltaan alueen rauhoittamista kaikelta kaavoitukselta. Metsähallituksen maanomistajana tulisi suojella tärkeät lajiston siirtymäreitit puiston alueelle sekä luonnontilaiset alueet kansallispuiston läheisyydessä, jollainen tämäkin kyseinen kaava-alue kokonaisuudessaan on.

Kaavan laatijan vastineessa paliskunnan edelliseen lausuntoon kaavan laatija ilmoittaa, ettei kaavan tarkoitus ole estää porojen liikkumista laidunten välillä. Muonion paliskunta huomauttaa, että vaikka kaavan tarkoitus ei olisikaan kyseinen estäminen, niin kaava kuitenkin porojen liikkumisen estää alueen rauhan loppuessa kokonaan. Liikuntahallin kaavoittaminen porojen kuljetusreitille tekee sen jo pelkästään yksin ja kun kuljetusreitille vielä lisätään asuntovaunualueet, ei kaavoittaja ole ottanut poronhoitoa huomioon kaavoituksessa ollenkaan.

Jokea oma-aloitteisesti ylittäessä porot ovat arkoja ennen jokeen astumista ja mikäli alueella on häiriötekijöitä, porot eivät mene jokeen ja siitä yli. Kun poroja kuljetetaan ylityspaikkaa kohti, ovat ne arkoja jo kauan ennen joelle tuloa ja välttävät häiriöalueelle menemistä jo pidemmän matkan päästä. Poroja kuljettaessa niiden täytyykin aina mennä itse pakottamatta jokien tai muuten vaikeiden paikkojen yli kuljettamisenkin aikana. Alueelle suunnitellut asuntovaunualueet, sekä urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue ovat erittäin suuren häiriön aiheuttajia kumpikin. Kuten myös R-1 ja RM alueet.

Nämä kaava-alueet ovat kaava-alueen pohjoisosassa niin välittömässä läheisyydessä tärkeää eläinten kulku- ja kuljetuspaikkaa, että ne joutuvat kääntymään takaisin sinne mistä tulivat.

Vaikka asemakaavan ratkaisu olisi suunnitellun kaltaisena maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteiden mukainen, kuten kaavan laatija vastineessaan ilmoittaa, ei se tarkoita sitä, etteikö kaavaratkaisu olisi poronhoidolle erittäin haitallinen ja erityisellä poronhoitoalueella vastoin poronhoitolakia.

Paliskunta ehdottomasti vastustaa uuden kaava-alueen perustamista luonnontilaiselle porolaitumelle porojen kuljetusreitit välittömään läheisyyteen kaava-alueen eteläosassa. Alueella on erityistä luontoarvoa rakkaisena alueena kangasvaaran päässä. Kyseinen alue on yleiskaavassa merkitty MY-alueeksi eli alueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Kaava-alue on syrjässä Äkäslompolon kylältä ja on täysin järjetöntä kaavoittaa syrjäalueille asuntovaunualueita ja liikuntahalli. Tällaiset kaavat kuuluvat keskeisille paikoille, jotta ne palvelevat paremmin väestöä ja ovat ekologisesti ja sosiaalisesti hyväksyttävämpiä. Äkäslompolossa on liikuntahalli ja asuntovaunualue, jotka palvelevat jo alueella olevaa väestöä. Mikäli tällaisille todella on lisätarvetta, ne täytyy kaavoittaa keskusten alueille, ei luonnontilaisille ja jo muuten arvokkaille alueille.

Muonion paliskunta vaatii, että kaava-alueen koko Mettorakan pohjoispuolinen alue tulee suojata rakentamiselta ja kaavoittaa kokonaisuutenaan poronhoidolle tärkeäksi alueeksi. Sellaisenakin se varmasti vastaa maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteita.

Paliskunta pyytää uutta neuvottelua ennen kaavan hyväksymistä ja pyytää lähettämään vastineen osoitteeseen vilikurki@gmail.com

Äkäslompolo 19.2.2023

Vili Kurki

Poroisäntä, Muonion paliskunta

Muonion kunnanhallitus

kirjaamo@muonio.fi

Viite

Muonion kunnan yhteisöille varaama mahdollisuus kirjallisen mielipiteen lausumiseen **Kukaslompolon asemakaavan muutoksesta ja laajennuksesta**

Asia

Muistutus asiaan Kukaslompolon asemakaavan muutos ja laajennus

Määräaika

20.2.2023 klo 15.30 mennessä

Lausunnon antajat

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistys Muonion ja Kolarin Luonto ry

Muistutus ´Kukaslompolon asemakaavan muutos ja laajennus´ -ehdotusvaiheen kuuleminen

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry sekä paikallisyhdistys Muonion ja Kolarin Luonto ry (myöhemmin lyhyesti SLL Lappi ym.) käyttävät Muonion kunnan yhteisöille varaamaa mahdollisuutta ja lausuvat kirjallisen mielipiteensä Muonion kunnassa käynnissä olevasta Kukaslompolon asemakaavan muutoksesta ja laajennuksesta.

1. Yleistä

Yleisesti Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry pitää ylimitoitettuna rakentamista vielä erämaiselle seudulle. Katsomme, että kaavoituksessa ei ole riittävästi selvitetty alueen luontoarvoja ja huomioitu muun muassa alueen porojen vaellusreittiä. Piiri katsoo, että kaavoituksessa tulee paremmin ottaa huomioon alueen erämaisuus ja vanhat metsät, jotka ovat tärkeitä metsäluonnon monimuotoisuudelle. Lisäksi alueen hiljaisuus ja rauhallisuus on tärkeää muun muassa jokialueella eläville saukoille ja euroopanmajaville, jotka todennäköisesti häiriintyvät alueelle tulevan ihmispaineen seurauksena.

2. Natura-alueeseen kuuluvan Äkäsjoen rannoille on jätettävä suojavyöhyke.

Ylläksen osayleiskaavan alueella oleva Äkäsjoki sivuhaaroinen kuuluu Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueeseen (SAC FI1301912), joka on Natura 2000 -suojelualuetta. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan Natura-arviointi on tehtävä, mikäli hanke tai suunnitelma joko yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai siihen sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Muistutuspyyntöasiakirjoissa ei esitetä riittäviä selvityksiä kaavan vaikutuksista Äkäsjokeen. Kaava-alueen kohdalla Äkäsjoki on pienehkö joki, joka etenkin kesäisin ja talvisin on usein vähävetinen. Esimerkiksi Metsokoskea ei pysty kanootilla laskemaan kuin keskivedellä. Joki on siis suuren osan vuodesta erityisen herkkä sen ympäristössä tapahtuville negatiivisille muutoksille.

Äkäsjoki on erittäin uhanalaisen **meritaimenen** tärkein Tornion-Muonionjokeen Suomesta laskeva lisääntymisvesistö. Meritaimenia nousee kaava-alueen yläpuolelle asti kutemaan.

Etenkin asemakaavassa esitetty suuri, 160 neliömetrin sauna uhkaa Äkäsjoen luonnontilaa. Jo saunan rakentamisprojekti heikentää vähintään väliaikaisesti Äkäsjoen veden laatua. Muistutuspyyntöasiakirjoissa ei myöskään esitetä riittäviä selvityksiä saunan viemäroinneistä, hulevesistä ja muista teknisistä ratkaisuista.

Saunan sijoituspaikka on lisäksi erikoinen: sen kohdalla Äkäsjoessa on matala ja kivinen kosken loppuliuku. Onko suunnitelmassa kaivaa koskeen uimapaikka? Kapeassa joessa tämä muuttaisi virtaamaa merkittävästi. Vai onko tarkoitus tehdä luo-alueen läpi polku ja siitä edelleen laiturin Metsosuvantoon, mikä sekin olisi lähtökohtaisesti erittäin kyseenalaista? Onko suunnitteilla tulipaikkoja? Näihinkään kysymyksiin ei asiakirjoista löydy vastauksia.

SLL Lappi ym. esittää, että Natura 2000 -alueeseen kuuluvan Äkäsjoen ranta-alueelle määritellään asemakaavassa 100 metrin suojavajöhyke, jolle ei rakenneta. Täten asemakaavassa oleva Äkäsjoen lähelle suunniteltu sauna on siirrettävä toiseen paikkaan. Vanhassa kaavassa ollut MY-alue toteutti tätä ideaa, joten kaavaehdotuksissa esitetyt luo-alueet heikentävät tältä osin alueen luonnontilaa, minkä ei pitäisi olla kaavamuutoksen lopputulos.

3. Nisäkäslajien huomiotta jättäminen

Lajihavainnot on tehnyt riistabiologi Keijo Taskinen, joka on liikkunut alueella eri vuodenaikoina kahden vuosikymmenen ajan. Taskinen on esimerkiksi kartoittanut Äkäsjoen vesistön euroopanmajavan levinneisyyttä ja tehnyt samalla saukkohavaintoja.

Osana asemakaavahanketta tehty luontoselvitys on monelta osin puutteellinen. Pahin puute on nisäkkäiden (lukuun ottamatta pohjanlepakkoa) jättäminen pois selvityksestä.

Äkäsjoen yläjuoksu on **saukon** (luontodirektiivilaji) keskeistä elinaluetta. Saukot saalistavat kaava-alueella virtaavassa osassa Äkäsjokea ympäri vuoden. Metsokoskessa ja sen ympäristössä on sulapaikkoja ja sopivia törmii, joiden jäättömältä tyveltä saukot pääsevät veteen saalistamaan.

Alueella näkee myös naaraita pentueineen. Saukon lisääntymisalueet sijaitsevat yleensä jokialueilla, joiden rannoilla kasvaa puuvartisia kasveja. Lisääntymispaikkaan kuuluvat sekä synnytyspesä että pienten poikasten siirtopesä ja näiden lähistöllä sijaitsevat, talvisin sulat vesistön osat, joilla pentueet saalistavat.

Asemakaava-alue ja sen lähiympäristö täyttävät kaikki nämä edellytykset.

Todennäköisesti Metsokosken lähistöllä on siis säännöllisesti saukon pesä tai pesiä (saukot myös käyttävät vanhoja euroopanmajavan pesiä ja/tai käytäviä). Asia olisi pitänyt huomioida ja tutkia luontoselvityksessä.

Kaavoittajan esittämä arvio 120 saunankäyttäjistä vuorokaudessa on häiriötekijä, joka huonontaa alueen lajiston elinolosuhteita merkittävästi. Talvella ihmisen aiheuttama toistuva häirintä voi olla esimerkiksi saukolle elämän ja kuoleman kysymys.

Luontoselvityksessä ei mainita myöskään **euroopanmajavaa**, joka on saukon lailla EU:n luontodirektiivilaji. Äkäsjoessa on tällä hetkellä majavanpesiä sekä Kukaslompolon ylä- että alapuolella. Kaava-alueella on majavan kaatamia puita. Vaikeasti havaittavia kesäpesiä alueella voi olla jo nyt. Todennäköisesti majavat tekevät lähivuosina alueelle tai sen lähistölle talvipesän.

Pohjanlepakon (myös direktiivilaji) osalta luontoselvitys vaikuttaa aliarvioivan kaava-alueen merkitystä lajille. Pohjanlepakko ei ole kovin yleinen laji Äkäslopolon ympäristössä. Suuri osa Äkäslopolon pohjanlepakkohavainnosta on tehty

Äkäsjokilaaksossa ja Karilan ympäristössä. Sinänsä siis jo se, että selvityksen tekijä yhdellä lyhyellä kävelyllä teki kolme lepakkohavaintoa, kertoo alueen merkityksestä lepakoille. Alueella on siis tavanomaista suurempi merkitys pohjanlepakolle.

Luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Tiukka suojelu edellyttää, että kyseisten lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat on aina säilytettävä erilaisten hankkeiden ja toimenpiteiden yhteydessä, ellei niiden hävittämiseen tai heikentämiseen ole saatu poikkeamislupaa luontodirektiivin artiklan 16 perusteilla.

SLL Lappi ym. esittää edellä mainituin perustein kaavassa olevan saunan siirtämistä kauemmaksi rannasta ja koko kaava-alueen rantavyöhykkeen rauhoittamista. Edellä mainitusta vähintään 100 metrin suojavyöhykkeestä tulisi siis tehdä suojelualue, jonne ei tehdä polkuja, uimapaikkoja eikä talvireittejä.

4. Lintulajien puutteellinen huomiointi

Lajihavainnot on tehnyt riistabiologi Keijo Taskinen, joka on liikkunut alueella eri vuodenaikoina kahden vuosikymmenen ajan.

Luontoselvityksessä on kartoitettu vain alueen pesimälajistoa. Äkäsjokilaakso on kuitenkin tärkeä myös muuttaville linnuille. Joen sulapaikat ovat tärkeitä varhaisille muuttajille, kuten monille vesilinnuille. Kevään edetessä esimerkiksi Metsosuvanto tulvarantoinen on myös kahlaajien mieleen. Myös kaava-alueen pohjoispuoli sulaa varhain ja on muuttolintujen käytössä.

Kaava-alueella tai sen välittömässä läheisyydessä tavataan säännöllisesti ainakin seuraavia lajien suojelussa huomioituja lintulajeja:

Jouhisorsa (VU), tukkasotka (EN), haapana (VU), isokoskelo (NT), tukkakoskelo (NT), uivelo (D), laulujoutsen (D), kaakkuri (D).

Suokukko (CR, D), lapinsirri (EN), taivaanvuohi (NT), mustaviklo (NT), liro (NT, D), valkoviklo (NT), punajalkaviklo (NT), kapustarinta (D), kurki (D).

Lapintiira (D).

Piekana (EN), helmipöllö (NT, D), hiiripöllö (D).

Räystäspääsky (EN), tervapääsky (EN), järripeippo (NT), lapintiainen (NT), hömötiainen (EN), pohjansirkku (NT), pajusirkku (VU), västäräkki (NT).

Kuukkeli (NT).

Palokärki (D), pohjantikka (D).

Pyy (VU, D), riekko (VU), metso (D)

SLL Lappi ym. esittää, että edellisessä luvussa ehdotettua suojelualuetta laajennetaan kattamaan myös siihen liittyvät luonnontilaisen kaltaiset metsä- ja suoalueet. Näin taattaisiin alueen vanhan metsän ja soiden reunavyöhykkeiden lintulajiston ja myös pohjanlepakon elinympäristön säilyminen.

Muistuttajat:

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Saara Laivamaa

puheenjohtaja

Mika Flöjt

toiminnanjohtaja

Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistys Muonion ja Kolarin Luonto ry

Keijo Taskinen

puheenjohtaja

Sari Hänninen

sihteeri

Molempien yhdistysten yhteisenä yhdyshenkilönä tässä asiassa toimii:

Mika Flöjt

toiminnanjohtaja

+358 40 823 2443

Piirin sähköposti: lappi@sll.fi tai lapinpiiri@gmail.com

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Rovakatu 23, huone 219

96100 Rovaniemi

MUISTUTUS A

Hyvä Muonion kunta, kunnan hallitus, Jussi-Pekka Tammilehto ja Pasi Lappalainen, ohessa **muistutus ja muutosesitys** kaavaehdotukseen (päivätty 11.10.2022) koskien Kukaslompolon asemakaavaa ja sen laajennusta ranta-
asemakaavan korttelit 15-20 ja 23 ja liikennealuetta.

KUKASRAKKA AY:N MUISTUTUS ASIASSA KUKASLOMPOLON RANTA-ASEMAKAAVA

Lausujat: Kukasrakka Ay (0348492-8), joka omistaa kiinteistön (498-401-35-8) asemakaavan muutosalueen vierestä.

Yleisesti

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa keskeistä on edistää luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Tämä näkökanta on syytä huomioida nykyistä tarkemmin ja tosissaan Kukaslompolon asemakaavahankkeessa, sillä tämänhetkinen kaavamuutosehdotus on rakennusosaltaan yhä massiivinen alueen ekosysteemiin, luonto-arvoihin ja Äkäsjoen kantokykyyn nähden. Rantaan ulkoilu- ja virkistysalueelle suunnitteilla oleva saunarakennus on kasvanut 50m²:stä 160m²:n kokoiseksi massiiviseksi saunaksi, illanvietto- ja uimapaikkoineen.

Saunan ympärivuotinen käyttäjämäärä 100-200 hlöä/päivässä häiritsisi merkittävästi koskessa asuvia rauhoitettuja saukkoja ja sen ravinnon hankinnalle etenkin talvisin elintärkeää avovesipaikkaa. Saunan sekä viemäröinnin rakentamiselle tuskin riittävät pelkät retkeilyreitit rakennus- tai huoltoaikana. Sauna-rakennus vaikuttaisi erämaajoen elämys- ja luontoarvoon sekä rakennusvaiheessa tuhoaisi ympäristössä olevia herkkiä luo-alueita.

Toiseksi asuntovaunualueesta voisi luopua sillä asuntovaunualue sijaitsee jo kaava-alueen lähellä (3km) Äkäslompolon kylässä, siellä on yrittäjän mukaan hyvin tilaa, eikä uudelle alueelle ole tarvetta. Lisäksi Muonion kunnan alueella toimii jo viisi asuntovaunualueyrittäjää, joiden elinkeinon harjoittamisen vuoksi ei ole tarvinnut tuhota luonnontilaista metsää. Moitimme kaavoittajan arvopohjaa lähteä kaavoittamaan elinkeinotoimintaa erityisten luontoarvojen alueelle. Tällä menoa ei ole mitään Lapin vetovoimatekijästä – monimuotoista luonnosta – jäljellä tuleville sukupolville, jos kaavoittaja käyttää monopoliasemaansa lyhytjänteisesti veroeurot silmissä vilkkuen.

Lähiseudulla on rakentamiselle (liikuntahallille ja karavaanitoiminnalle) soveltuvaa muuta aluetta, joka ei sisällä erityisiä luontoarvoja tai ole poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä. Miksi pitäisi kaataa lähes luonnontilaista metsää tällaista varten? Aluesuunnittelua on tehtävä sukupolvien aikajänteellä – kaadettua metsää ei saa tekemättömäksi, ja jäljet korjaantuvat vasta vuosisatojen saatossa.

Kolmanneksi luontoselvityksestä puuttuu selvästi paikallistuntemus alueella olevien nisäkkäiden elinolojen kartoitukseen nähden. Selvityksessä ei mainita ollenkaan paikallisia Äkäsjoen saukkoja, majavia, tai alueella eläviä ahmoja, karhua, susia tai ilveksiä. Pohjanlepakoita tutkittiin iltahämärällä vain parina päivänä muun tutkimuksen ohella pesä- tai levähdyspaikkatutkimuksen kannalta sopimattomana aikana.

Luontoselvityksessä ei otettu kantaa, eikä kaavoittaja pyytänyt selvityksen tekijää ottamaan kantaa siihen, miten rakentaminen luontoselvityksessä todettujen erityisten luontoarvojen välittömään läheisyyteen vaikuttaa, tai miten massiivisen saunan käyttö ja uimapaikka vaikuttaisivat erityisten luontoarvojen säilymiseen pitkällä tähtäimellä.

Luontoselvityksen puutteellisuus

Moitimme sitä, että kaava-alueen alueidenkäyttötavoitteita, kuten luontoarvoja ei huomioida, koska luontoselvitys on puutteellinen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet: elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat laiminlyödään täysin kaava-alueelle saunasuunnitelmaa varten tehdyn puutteellisen luontoselvityksen nojalla.

Luontoselvityksestä puuttuu selvästi asiantuntijuus ja paikallistuntemus sekä riittävä seuranta alueella olevien nisäkkäiden elinolojen kartoitukseen nähden. Tämä ilmenee Filosofian tohtori (ekologia ja evoluutiobiologia, eläinfysiologia) Paavo Hellstedtin (17.2.2023) tekemästä asiantuntijalausunnosta Kukaslompolon kaavan luonto-selvityksen arviointiin liittyen. (Liite1)

“Selvityksessä ei mainita ollenkaan kaava-alueella eläviä useita nisäkäslajeja, jotka ovat määritellyt EU:n luontodirektiivin II, IV tai V liitteeseen. Näitä lajeja ovat ahma II (erittäin uhanalainen), euroopanmajava II ja IV var, ilves II ja IV var, karhu II var ja IV (ensisijaisesti suojeltava), metsäjänis V, näätä V, saukko II ja IV, susi V Lapissa, pohjanlepakko IV”. (Paavo Hellstedt 2023)

Luontoselvityksestä puuttuvat saukot ja majavat

Kaava-alueella Mettosuvannossa ja sen yläpuolisen kosken rannoilla elää harvinaisia ja luonnonsuojelulain suojeltuja saukkoja. Tämä paikka, jonka rannalle kaavaillaan 160m² saunaa, terasseineen ja uintipaikkoineen, on virtaava sulavesipaikka talvellakin ja on sen vuoksi elintärkeä saukolle. Saukko on etenkin talvella sidoksissa virtaaviin vesiin ja niiden sulapaikkojen ravintovaroihin.

”Saukko kuuluu ns. tiukasti suojeltuihin luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joita koskee luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen levähdys- ja lisääntymispaikan hävittämisen ja heikentämiskielto”.

Kukarakka AY:n osakkaat sekä muut mökkien omistajat kaava-alueen naapurissa ovat tehneet saukoista lukuisia visuaalisia havaintoja vuodesta 1982 alkaen tähän päivään saakka. Lisäksi eri vuosina tehtyjen virallisten selvitysten perusteella tiedetään, että Äkäsjoen vesistö on saukon säännöllisesti asuttama ympäristö.

Esimerkiksi Riistakolmiolaskentojen perusteella (Tornion- 6 Northland Resources SA Kolarin ja Pajalan kaivoshankealueiden saukkokartoitus 2011) Äkäsjoen varteen sijoittuu merkittävä saukkotihentymä, kun tarkastellaan koko Lapin aluetta.

Mettosuvannossa kaava-alueen luontoselvitysalueella sekä sen ympäristössä Äkäsjoen Kukaslompolon alueella elää myös euroopanmajava. Majavasta meillä on omakohtaisia havaintoja viime kesältä sekä virallisia biologien havaintoja.

“Euroopanmajava VI-liite Suomen saamalla varauksella. Lapin alueella euroopanmajavan metsästys on varauksesta kielletty, johtuen sen kilpailuasetelmasta ja leviämistoiveista niille alueelle, joilla elää tällä hetkellä vieraslaji amerikanmajava. Tiedossa on, että ainakin yksi majavapari pesii Kukaslompolon ja Äkäslompolon välisellä alueella Äkäsjoessa, ja niillä on useita penkkapesiä. Selvityksessä ei ole tehty majavan pesäreviirien kartoitusta lainkaan. Kuten saukollakin on majavalle erityisen tärkeää ne kohdat jokialueella, jossa ne nisäkkäinä pääsevät vedestä jälle ja sitä kautta maalle.” (FT Paavo Hellstedt 2023)

Lintujen pesäselvitys on puutteellinen

“Myös lintujen pesäselvitys on puutteellinen. Lintudirektiivin I-liitteen lajeja pesii Kukaslompolon ja se ympäristön alueella. Esimerkkejä ao lintudirektiivin I-liitteen lajeista alueella on liro, metso ja pohjantikka. Luontoselvityksessä ei ole tehty kunnollista pesimälintuselvitystä Kukaslompolon ja siitä laskevan Äkäsjoen osalta.” (FT Paavo Hellstedt 2023)

Lepakoiden tutkimus on tehty aikana, jolloin lepakot jättävät pesänsä

Kaavaa varten laaditussa luontoselvityksessä Pohjanlepakoita tutkittiin elokuussa ilta-hämärällä vain 30 minuutin ajan ja lausunnon tekijän biologi Turkka Korvenpään mukaan parina päivänä muun tutkimuksen ohella. Paavo Hellstedtin asiantuntijalausunnon mukaan elokuu on huono ajankohta lepakoiden tutkimukselle, sillä lepakot ovat jättäneet pesäpaikkansa ja voivat olla syönnösalueilla. Lisäksi lepakoiden detektorireitistä puolelta kulki maantietä ja rantaan vievää polkua pitkin, jolloin on selvää, ettei tutkimus ei ole kovinkaan kattava juuri pesä- ja levähdyspaikkojen etsimisen kannalta.

Kovin erikoiselta ja ristiriitaiselta tuntuu myös se, että biologi Turkka Korvenpään tekemän luontoselvityksen mukaan selvitysalueen harvat mäntymetsät, johon rakennusalat tulisivat sopivat hyvin pohjanlepakon saalistusalueeksi, mutta siitä huolimatta hän totesi, ettei alueella ole tavallista suurempaa merkitystä lepakoille eikä maankäyttösuosituksia tarvitse esittää.

Jokea ei ole huomioitu luontoselvityksessä

Luontoarvoista tulee huomioida myös se, että erilaisia arvokaloja uiskentelee alueella ja Äkäsjoki on edelleen yksi Tornionjoen tärkeimpiä meritaimenkannan lisääntymisalueita.

Nisäkkäiden ja lintujen lisäksi kartoituksessa ei ole tehty selvitystä muun muassa sammakoitten V-liite ja harjuksen V-liite esiintymisestä alueella ja erityisesti suunnitellun rantasaunan alueella.

Mielestämme jokialue on edelleen luontoarvoiltaan merkityksellistä aluetta eikä RA-alueilta saisi olla mitään kulkua koskelle - nimenomaan luo-alueiden, alueen nisäkkäiden ja linnuston häirintäpykälään nojaten - vaan Mettosuvannon yläjuoksu ja kosken länsireuna pitäisi rauhoittaa kokonaan erämaajoen luontoarvoja kunnioittaen.

Jokiranta on luonnon monimuotoisuuden kannalta kokonaisuudessaan erittäin merkittävä alue ts. MY-väylää on laajennettava

Mihin ja millä perusteella tämä arvokas joenrannan MY alue uudessa kaavassa hävisi?

Kukaslompolon alustavassa kaavassa Mettosuvannon reunaan on merkitty MY alue, eli alue, jolla on **erityistä luontoarvoa**. Jokialue on edelleen luontoarvoiltaan merkityksellistä aluetta eikä uuden kaavaehdotuksen mukaisen turistimassan soisi sitä tarvella. Uuden kaavaehdotuksen (luo-) aluemerkinnoilla kuitataan koko jokirannan ”merkittävän luonnon ympäristönarvot” ja jätetään huomiotta alueella elävien arvokkaiden eläinten Eu:n luontodirektiivin mukainen kohtelu.

Nykyisen kaavaa kuvastaa valitettavasti se, että erityistä luonto-arvoa sisältävä joen varressa ollut MY-alue eli jokivarren luonto on karsinoitu pieniin luo-alueisiin. Valitettavasti jokirantaa kuormittavat saunan rakennuskaavailut kaventavat joen arvokkaan eläimistön oloja, eivätkä pienet lehto- tai lettolaikut (luo-alueet) joenrannan nisäkkäitä turvaa. Voimassa olevan yleiskaavan (2003) MY-aluetta pitäisi sen sijaan leventää ja RA-alueen asukkaiden sekä käyttäjien käyntiä joelle hillitä.

Esitämme rantasaunan poistamista kaavasta

Esitämme rantasaunan poistamista kaavaehdotuksesta. Rantasauna kosken rannalla häiritsee rauhoitettua ja suojeltuja eläimiä. Saunan ja rannan väliin jäävä 15-20 metrin kaistale ei riitä rauhoitetun eläimen luonnolliseksi elinympäristöksi; liikkumiseen, ravinnon hankintaan, saati pesintärauhan turvaamiseen.

Lisäksi saunan rakentaminen, huoltotie tai esim. rinnemaaston tasoittaminen ja/tai viemärointi tuhoavat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää maastoa. Ylimoitettun käyttäjämäärän melu tai uiminen häiritsee rauhoitetun saukon ja myös majavan elinoloja ympäri vuoden.

Voimassa olevassa yleiskaavassa rantasaunan koko on 50 neliötä. Nyt tekeillä olevassa rantakaavassa saunasta on kuitenkin suunniteltu jättimäinen 160 neliön viihtymistila aivan Äkäsjoen rantaan virtaavan murtoveden eli kosken kohdalle. Moitimme sitä, että saunan koko on uudessa kaavassa täysin ylimitoitettu herkän ja luontoarvoiltaan merkittävän ekosysteemin kestokyvylle.

Kaavoittajan kertoman mukaan mökkikylän saunaa käyttäisi päivittäin maksimissaan 120 henkilöä ja sen lisäksi noin 20 asuntovaunukunnan väki. Tällainen väkimäärä rasittaa merkittävästi herkün jokirannan ekosysteemiä ja sen luontoarvoiltaan arvokasta kasvistoa ja eläinkuntaa.

Uusi jättisauna ei myöskään millään tavoin noudata nyt voimassa olevan yleiskaavan henkeä. Nykyisessä kaavassa rantasaunan koko saisi olla maksimissaan 50 neliötä. Käytännössä 160 neliön saunasta eli uuden omakotitalon kokoisesta viihtymiskeskukselta tulisi Äkäsjoen herkkään ja luontoarvoiltaan merkittävään kohtaan rakennusmassaltaan ja käyttöväkimäärältään aivan liian suuri kompleksiksi. Kaavasuunnitelmasta on helppo nähdä, että saunasta on tarkoitus tehdä mökkikylän viihtymiskeskus joen rantaan. Tällaiseen yleiskaavan hengen vastainen kaavamuutos ei ole perusteltua.

Kaavoittajan mukaan saunan paikka valittiin sillä perusteella, että jokirantaan rakennetaan myös uima/kastautumispaikka. "Virtaavassa vesi pysyy auki myös talvella", kaavoittaja totesi. Kyseinen paikka on äärimmäisen tärkeä myös saukoille, joiden elinehto etenkin talvella on kalastus virtaavassa vedessä. Uuden kaavan massiivisen saunan ja kävijämäärän myötä joenvarren luontoarvo, ekosysteemi ja luonnon kantokyky vaarantuvat.

Ihmettelemme myös sitä, että saunan paikkaa siirrettiin yleiskaavan nykyiseltä paikalta 300 - 400 metriä alavirtaan. Perusteluna oli kaavoittajan mukaan se, että juuri tuohon kohtaan rannassa ei ole merkitty erityisiä luontoarvoja. Jättisauna tulisi kuitenkin aivan kiinni merkittävien luontoarvokohtien väliin, ja on selvää, että moisen ison saunan ja viihtymiskeskuksen rakentaminen ja kävijämäärä rasittavat myös sen läheisyydessä olevan rannan luontoarvoiltaan merkittävää ekosysteemiä kestävämmällä tavalla.

Vaikka uudessa kaavassa saunan käyttäjäksi on osoitettu mökkikylä, rantasaunan pitää olla yleiskaavan hengen mukaan paljon pienempi. Paikka pitää valita myös niin, ettei se tuhoa alueella elävän suojellun saukon elinympäristöä.

On selvää, että saunaa ei voi koskialueelle rakentaa. Näin massiivista saunaa ei myöskään pidä Äkäsjoen varteen rakentaa, tästä kertoo myös voimassa oleva yleiskaava, jossa joenvarren sauna on paljon pienempi.

Rantasauna on kaavoitettu tiukasti suojellun saukon elinympäristöön keskelle luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Rantasaunan rakentamisesta koituu haittoja EU:n luontodirektiivin II, IV tai V liitteessä mainittujen kaava-alueella elävien eläinten elinympäristölle ja luonnon monimuotoisuudelle. Uudessa kaavaehdotuksessa (11.10.2022) rantaan ulottuu VR-alue, joka on retkeily ja ulkoilualue. Rantasaunaa eikä sen rakentamista ei voi tehdä häiritsemättä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita (Luo-1).

Seuraavana esitämme rakennusalan ammattilaisen kuvauksen rakentamisesta kyseiselle paikalle:

"Rakennuspaikalle olisi rakennettava työmaatie, jotta 160 m² saunarakennus olisi mahdollista rakentaa. Myös rakennukselle mahdollisesti tuotava maahan upo-

tettava kunnallistekniikka vaatii merkittävää maaperän muokkaamista ihan jokirannassa. Työmaatie tulee jättämään pysyvän jäljen ympäristöön. Otaksumme, että tuo Kukastieltä tuleva polku tulisi saunaa rakennettaessa olemaan todellisuudessa tie, jotta paljon käytettävä saunarakennus olisi mahdollista huoltaa. Räjätystyöt ovat hyvin mahdollisia tien rakentamiseksi sekä mahdollisen kunnallistekniikan maahan upotuksen suhteen. Räjätystyöt ovat mahdollisia myös saunan rakentamiseksi. Räjätystyön johdosta puut todennäköisesti kuolevat useiden metrien etäisyydellä räjäytysalueen reunalta, koska räjäytystyö tuhoaa puiden juuristoa laajalta alueelta. Näin ollen tien ympärille muodostuu useiden metrien puuton kaistale.

Louhintaa varten suoritettavasta kallionporauksesta ja irrotetun louheen käsittelystä saattaa kulkeutua sadevesien mukana jokeen haitallisia määriä mm. sulfaatteja, nitraatteja, fosforia, arseenia, rautaa ja öljyhiilivetyjä. Näitä haitallisia aineita saattaa huuhtoutua jokeen myös vaikka louhintaa ei suoritettaisi, sillä työmaatien, polun tai rakennuksen perustamista varten rakennusalueelle joudutaan tuomaan louhetta tai mursketta, jotka usein sisältävät kallioperästä irrotuksen tai porauksen yhteydessä erottuneita tai itse prosessin aiheuttamia edellä mainittuja aineita.”

Lienee maalaisjärjelläkin selvää, että jos muutaman metrin päähän erityisen tärkeästä elinympäristöstä rakentaa ison omakotitalon kokoisen saunan, vahingoittaa se varmasti ”ympyröityjen” alueiden ekosysteemejä; rakentamisen vaikutukset eivät valitettavasti pysy karttaan piirretyn rakennusoikeusneliön sisällä. Kuten voitte nähdä alueella voimassa olevasta yleiskaavasta, koko jokiranta kaavoitusehdotusalueella on merkitty MY -alueeksi ja nyt ehdotetussa kaavassa ranta-kaistasta on vain ympyröity luo -merkinnöin luontoselvityksen pohjalta tietyt alueet.

Pidämme varsin keinotekoisena järjestelynä kaavoittajan ratkaisua ”ympyröidä” erityisiä luontoarvoja sisältävästä alueesta alueet, jotka luontoselvityksen mukaan oli suositettu suojeltaviksi ja kielletty niiden muokkaaminen.

Luontoselvityksessä ei ole otettu kantaa eikä myöskään kaavan laatija ole arvioinut sitä, että miten valtavan saunan käyttö rakentamisvaiheen jälkeen kuormittaa luo-alueiden ekosysteemiä tai jokivarressa pesiviä saukkoja, majavia tai jokea itsessään.

Asiantuntijalta on kysyttävä, miten herkkien luo-alueiden ekosysteemiin vaikuttaa 160 neliön omakotitalon rakentaminen ja käyttö 20 vuoden ajanjaksolla.

Satoja ihmisiä saunassa ja polulla

Vastineessa kunta sanoi, ettei loma-alueesta koidu meluhaittaa enempää kuin muistakaan rakennetuista ympäristöistä. Ilmeisesti tieto on kuitenkin puutteellinen, sillä esim. isoa saunarakennusta (160m²) joen varressa näin suurelle matkailijamassalle ei ole missään muualla jokivarressa eikä soisi tulevankaan.

Loma-asukkaat/matkailijat, joita alue palvelisi

RA Neljä loma- asuntoja varten kaavoitettua aluetta 250m²= 1000m²

RV Asuntovaunualue

R-1 Lomaa ja vapaa-ajanviettoa palvelevat rakennukset / mökkikylä

E-1 Liikuntahalli ja sen asiakkaat

LPA (autopaikat) Muut autolla kauempaa tulevat retkeilijät

Rantasauna tulisi poistaa kaavasta rauhoitetun saukon elinympäristön, Äkäsjoki-uoman luontoarvojen sekä sen rannoilla olevien luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden säilyttämisen vuoksi. Saunan käyttökapasiteetti olisi täysin liian iso arvokkaalle ja herkälle alueelle. Saunalle on merkitty reitti loma-asuntoalueelta, liikuntahallilta sekä leirintäalueelta. Lisäksi muut retkeilijät voivat käyttää saunaa. Ympärivuotisesti rantasaunaa käyttävien satojen ihmisten määrästä johtuvat haitat sekä melusaaste on valtava rasite luonnolle sekä rauhoitetulle saukolle.

Rantasaunan käytölle ei ole perustetta siinäkään mielessä, että joki saunan edustalla on kivinen ja matala koski, joka on tosiasiaassa uintikelvoton ja uintikelvottomalle uimapaikalle suvantoon pääsee vain (Luo-1) alueen läpi.

Linnustosta kuukkelyhdyskunta (silmälläpidettävänä lajina) pesii alueella joen molemmilla puolilla ja vieraillee lintulaudallamme aivan joen suulla, alueella on myös joutsenen sekä muiden vesilintujen pesiä. Lisäksi luontoselvityksessä oli mainittu Pajusirkku (vaarantuntut), Pohjansirkku ja Västäräkki (silmälläpidettäviä), jotka pesivät aivan kaavassa olevan rantasaunan rakennusalan läheisyydessä. Näidenkin asuin- ja pesimäalueelle ihmisistä ja rakentamisesta johtuva meluhaitta todellisuudessa kantautuu joenrannan kanjonimaisten kalliorantojen vuoksi.

Haluamme tuoda esiin myös sen, että matkailua palvelevien rakennusten sekä loma-asuntojen korttelialueen käyttäjien kulku saunalle, massiivisen saunan rakentaminen, sen viemärointi, kunnossapito ja ennen kaikkea satojen saunojen ympärivuotinen liikehdintä joella tuovat osaltaan merkittävää meluhaittaa herkkään jokivarateen, suvantoon ja kosken ympäristöön, jossa mm. saukot, majavat ja suurpedot elävät sekä porot kulkevat.

Hulevedet kuormittavat joenrantaa ja luo- alueita

Kaavoitettu alue on rinnemaastoa, joka on suurelta osin avokalliota: kalliolta alas jokeen valuvat hulevedet vievät epäpuhtaudet mukanaan järveen ja jokeen. Joen rannassa valumavedet johtuvat myös suoraan kaavan herkkiin luo-alueisiin. Loma-alueen RV-RM alapuolella joen rannassa on (luo-4) lähdeletto jonne hulevedet voivat valua. Myös loma-asuntokorttelin RA:n ympärillä ja alapuolella sijaitsee kolme luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää suoaluetta (luo-5).

Rantasauna sijaitsee joen tulva-alueella ja luo-alueiden keskellä. Kaavassa ei ole huomioitu saunan viemäroinnin tai imeytyskentän kaivutöiden aiheuttamia vaikutuksia luonnolle eikä myöskään vaihtoehtoisesti imeytyskentän haasteita tulvan aikana.

Lisääntynyt matkailumassa, asuntovaunualueen matkailuautot sekä myös talvikelkkailu lisäävät myös valumasaasteita sekä meluhaittoja. Koneiden päästöt piilaavat sulamisvesien valumien mukana Äkäsjoen ja Kukaslompolojärven vettä. Lisäksi safarikelkkailu aiheuttaa meluhaittaa tunturien ympäröimän Äkäsjoen ja Kukaslompolojärven reunamilla.

Ei tarvetta uudelle karavaanialueelle

Metsähallitus on tehnyt alustavan sopimuksen alueen vuokraamisesta kahdelle yksityiselle matkailuyrittäjälle, jotka pistävät alueelle pystyyn liikuntahallin sekä matkailumökkikylän asuntovaunualueineen. Alueesta hyötyvät vain juuri tämän suunnitellun alueen satunnaiset asiakkaat eikä se hyödyttäisi Muonion varsinaisten asukkaiden olosuhteita millään lailla. Äkäslompolon alueella on paljon kapasiteettia hoitaa turistien erilaisia tarpeita.

On otettava huomioon, että Muoniossa on jo viisi asunto-vaunuyrittäjää, joiden kertoman mukaan lisää asiakkaita mahtuu jatkuvasti. Samoin sanoi 3-4 kilometrin päässä oleva Äköslompolon Ykkös Caravan, jolla on täyttä ainoastaan pääsiäisenä ja parina päivänä viikolla 37. Em. asuntovaunu-yrittäjien elinkeinon harjoittamiseksi ei ole tarvinnut muokata maastoa, jolla on erityisiä luontoarvoja.

Aluesuunnittelua on tehtävä sukupolvien aikajänteellä – kaadettua metsää ei saa takaisin. Olisi syytä käydä läpi skenaario, jossa maata muokkaava ja metsää kaatava yrittäjä ei menestykään toiminnassaan, koska tarjontaa on jo yllin kyllin lähi-alueella. Yrittäjä lopettaa toimintansa, Metsähallitukselta lähtee vuokralainen ja lähes luonnontilaista metsää on kaadettu ja jokirannan ekosysteemit häiriintyneet tai pahimmassa tapauksessa tuhoutuneet lopullisesti. Silloin on liian myöhäistä alkaa vaalia jo menetettyä lähes luonnontilaista metsää, kun alueella on sora-kenttää, mökkejä ja sauna.

Kaavan muutostarpeet tiivistetysti

Esitämme, että kaavassa olevaa loma- ja matkailualueita pienennetään, rantasauna poistetaan kaavasta joen rannasta tai siirretään loma- ja matkailualueen välittömään yhteyteen, asuntovaunualue poistetaan ja Mettosuvannon yläjuoksu sekä kosken VR ja VR-1 ranta-alueet rauhoitetaan luonnon monimuotoisuuden vuoksi, jotta arvokas koski ja suvanto säilyvät arkojen eläinten kotina myös tulevaisuudessa, kuten valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite edellyttää.

Ystävällisesti,

Kukasrakka Ay:n osakkaat,

Sekä muut kaava-alueen naapurit:

(liite1)

Kukaslompolon kaava-alueen muutossuunnitelma

17.2.2023

Muonion Kukaslompoloon on tehty kaavamuutos, jossa valtion maille ollaan suunnittelemassa suurehkoa matkailuvaunu-aluetta ja rantasaunaa. Kukaslompolon asemakaavan luontoselvitys on tehty ja se on ollut nähtävissä julkisesti kaavaselostuksen yhteydessä.

Alueella tehdyssä luontoselvityksessä ei mielestäni ole riittävästi otettu huomioon EU:n luonto- ja lintudirektiivissä mainittujen lajien kaava-alueen rakenteista johtuvia haittoja. Direktiivilajeja elää alueella useita: Luontodirektiivin IV-liitteeseen kuuluvat alueella elävät lajit tarvitsevat tiukkaa suojelua (Luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Tiukka suojelu edellyttää, että kyseisten lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat on aina säilytettävä erilaisten hankkeiden ja toimenpiteiden yhteydessä). Direktiivin II liitteessä mainitut lajit ovat niitä, joiden suojelemiseksi tulee kiinnittää erityistä huomiota, ja niille tulee osoittaa erityisten suojelutoimien alueita. Direktiivin V-liitteessä mainittujen lajien suojelua tulee myös edistää.

Alueella elää useita nisäkäslajeja, jotka ovat määritelty EU:n luontodirektiivin II, IV tai V liitteeseen. Näitä lajeja ovat ahma II (erittäin uhanalainen), euroopanmajava II ja IV var, ilves II ja IV var, karhu II var ja IV (ensisijaisesti suojeltava), metsäjänis V, näätä V, saukko II ja IV, susi V Lapissa, pohjanlepakko IV.

Osalle direktiivissä mainituista lajeista Kukaslompolon kaavan toteutuminen ei muodostaisi suurta haittaa. Kuitenkin muutama laji on myös tällä alueella kriittinen, eikä niitä ole otettu huomioon luontoselvityksessä niiden painoarvon mukaisesti.

1. Saukko II-liite ja VI-liite, lisäksi saukko on rauhoitettu Suomessa. Saukolle, erityisesti talvella, on virtapaikat elintärkeitä. Yksi keskeisimmistä uhista elinvoimaiselle saukkokannalle on vesirakentaminen. Kaava-alueelle suunniteltu sauna uimapaikkoineen Kukaslompolosta laskevan Äkäsjoen rannalle haittaisi huomattavasti saukon mahdollisuutta käyttää talvista saalistuspaikkaa saunan käytöstä aiheutuvan häiriön vuoksi. Selvityksessä ei ole otettu huomioon saukon talvisia elinalueita ja niiden liikkeitä talviaikaan. Myöskään minkäänlaista kesäaikaista pesäkartoitusta ei ole tehty.
2. Euroopanmajava VI-liite Suomen saamalla varauksella. Lapin alueella Euroopanmajavan metsästys on varauksesta kielletty, johtuen sen kilpailuasetelmasta ja leviämistoiveista niille alueelle, joilla elää tällä hetkellä vieraslaji amerikanmajava. Majavan elinalue rajoittuu vesistöihin ja niiden välittömään läheisyyteen. Aktiivinen majava-allas voi olla useiden kilometrien pituinen, ja Tornionjoen valuma-alueella niitä pesii useissa paikoissa. Myös Äkäsjoessa on monta majavareviiriä. Kartoituksessa ei ole huomioitu majavaa

eikä sen pesimäreviirejä. Tiedossa on, että ainakin yksi majavapari pesii Kukaslompolon ja Äkäslompolon välisellä alueella Äkäsjoen, ja niillä on useita penkkapesiä. Selvityksessä ei ole tehty majavan pesäreviirien kartoitusta lainkaan. Kuten saukollakin on majavalle erityisen tärkeää ne kohdat jokialueella, jossa ne nisäkkäinä pääsevät vedestä jäälle ja sitä kautta maalle.

3. Luontoselvityksessä tarkasteltiin pohjanlepakon liikkeitä yhtenä yönä elokuun puolivälissä. Tuolloin pohjanlepakot ovat alkaneet siirtymään poikaskolonioista syönnösalueille. Myöhemmin syksypuolella kun ne ovat saaneet syönnösalueilla tarpeeksi ravintoa siirtyvät ne talvehtimispaikoille, jotka saattavat olla satojen kilometrien muuttomatkan päässä lisääntymis- ja syönnösalueilta. Tämän vuoksi yksittäisen yön kartoitus ei kerro juurikaan lepakoiden elinympäristön ajallisesta tarpeesta, varsinkin kun syönnösvaiheessa, joka oli siis meneillään kartoituksen ajankohtana, saattavat lepakot siirtyä pitkiäkin matkoja hyvien ja laikuttaisten ravintokeskittymien (esim. muurahaisten parveilulennot) perässä.

Lintudirektiivin I-liitteen lajit ovat yhteisölle tärkeät lajit, joille tulisi osoittaa suojelualueita ja suojelusuositus koskee erityisesti muuttolintuja kosteikkojen osalta. Lintudirektiivin I-liitteen lajeja pesii Kukaslompolon ja se ympäristön alueella. Esimerkkejä ao lintudirektiivin I-liitteen lajeista alueella on liro, metso ja pohjantikka - Luontoselvityksessä ei ole tehty kunnollista pesimälintuselvitystä Kukaslompolon ja siitä laskevan Äkäsjoen osalta. Eli selvityksessä lintujen pesimäkartoitus on mielestäni puutteellinen.

Nisäkkäiden ja lintujen lisäksi kartoituksessa ei ole tehty selvitystä muun muassa sammakoitten V-liite ja harjuksen V-liite esiintymisestä alueella ja erityisesti suunnitellun rantasaunan alueella.

Paavo Hellstedt FT (ekologia ja evoluutiobiologia, eläinfysiologia)